

บันทึก

เรื่อง นิติบุคคลและคณะบุคคล สถาบัน หน่วยงานหรือองค์การ
ที่ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล เป็นสมาชิกของสมาคมได้หรือไม่
(ปัญหาตามมาตรา ๑๒๗๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์)

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้มีหนังสือที่ ศธ ๑๓๐๔/๑๔๐๔ ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๙ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า มีผู้ขออนุญาต จัดตั้งสมาคมต่อสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติตามมาตรา ๑๔^๑ แห่งพระราชบัญญัติ วัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ โดยระบุในข้อบังคับของสมาคมเรื่องสมาชิกว่า มีสมาชิกทั้งที่เป็นบุคคลธรรมดา นิติบุคคลและคณะบุคคล สถาบัน หน่วยงานหรือองค์การซึ่งไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลด้วย ซึ่งกรณี ที่นิติบุคคลและคณะบุคคล สถาบัน หน่วยงานหรือองค์การที่ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล เป็นสมาชิก ของสมาคมได้หรือไม่ นั้น พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ และประมวลกฎหมายแพ่งและ พณิชย์บรรพ ๓ ลักษณะ ๒๓ ว่าด้วยสมาคมไม่ได้บัญญัติไว้

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จึงได้หารือมายังคณะกรรมการ กฤษฎีกา ว่า นิติบุคคลและคณะบุคคล สถาบัน หน่วยงานหรือองค์การที่ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล เป็นสมาชิกของสมาคมได้หรือไม่อย่างไร

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๔) ได้พิจารณา ปัญหาดังกล่าวประกอบกับฟังข้อเท็จจริงจากผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมตำรวจ) และผู้แทน กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวงและสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ) แล้ว มีความเห็นว่า มาตรา ๑๒๗๔^๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า สัญญาตั้ง สมาคมคือสัญญาซึ่งบุคคลหลายคนตกลงเข้ากันเพื่อทำการอันใดอันหนึ่งร่วมกันอันมิใช่เป็นการ หาผลกำไรแบ่งปันกัน คำว่า “บุคคล” นี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ ลักษณะ ๒

^๑ มาตรา ๑๔ สมาคม หรือองค์การใดซึ่งมีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับงานของสภาวัฒนธรรม แห่งชาติ ไม่ว่าจะได้ตั้งอยู่ก่อนแล้วหรือไม่ก็ตาม ต้องได้รับอนุญาตจากสภาวัฒนธรรมแห่งชาติก่อน จึงจะ ดำเนินการจัดตั้งตามกฎหมาย หรือดำรงอยู่ต่อไปได้และเมื่อได้ตั้งขึ้นหรือดำรงแล้ว ให้อยู่ในความควบคุมของ สภานี้ สมาคมหรือองค์การที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ดำรงอยู่ต่อไป ให้เลิกและหยุดดำเนินการทันที อนึ่ง ถ้าสภา วัฒนธรรมแห่งชาติพิจารณาเห็นสมควรจะสั่งเพิกถอนการอนุญาตที่ไว้ไว้แก่สมาคมหรือองค์การใดก็ได้สมาคม หรือองค์การเช่นนั้นจักต้องเลิกและหยุดดำเนินการทันที

^๒ มาตรา ๑๒๗๔ อันว่าสัญญาตั้งสมาคมนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลหลายคนตกลงเข้ากัน เพื่อ ทำการอันใดอันหนึ่งร่วมกันอันมิใช่เป็นการหาผลกำไรแบ่งปันกัน

ว่าด้วยบุคคล ได้แบ่ง “บุคคล” ออกเป็น ๒ หมวด คือ หมวด ๑ บุคคลธรรมดาและหมวด ๒ นิติบุคคล ดังนั้น คำว่า “บุคคล” จึงหมายความว่าทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่ามีบทบัญญัติหลายมาตราแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ใช้คำว่า “คน” แทนคำว่า “บุคคล” โดยให้หมายความรวมถึงนิติบุคคลด้วย ตัวอย่างเช่น มาตรา ๑๐๙๖^๓ วรรคหนึ่งที่กำหนดให้นิติบุคคลเป็นผู้ถือหุ้นได้ และถ้าผู้ถือหุ้นซึ่งเป็น “บุคคลตั้งแต่สองคน” ขึ้นไปถือหุ้นเดียวรวมกันแล้ว วรรคสองของมาตรา ๑๐๙๖ นี้ก็ให้นับเป็นผู้ถือหุ้นหนึ่งคนคำว่า “คน” ในที่นี้จึงหมายความว่ารวมถึงนิติบุคคลด้วย มาตรา ๕๓๗^๔ ที่บัญญัติว่าเช่าทรัพย์สินนั้นคือสัญญาซึ่ง “บุคคลคนหนึ่ง” เรียกว่าผู้ให้เช่า ตกลงให้ “บุคคลอีกคนหนึ่ง” เรียกว่าผู้เช่า เช่าทรัพย์สินได้ ซึ่งในเรื่องสัญญาเช่นนี้นิติบุคคลก็เป็นผู้ให้เช่าหรือเป็นผู้เช่าได้ หรือมาตรา ๕๘๗^๕ เรื่องจ้างทำของ อันเป็นสัญญาซึ่ง “บุคคลคนหนึ่ง” เรียกว่าผู้รับจ้าง ตกลงรับจะทำการงานสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนสำเร็จให้แก่ “บุคคลอีกคนหนึ่ง” เรียกว่าผู้ว่าจ้าง ซึ่งสัญญาจ้างทำของนี้นิติบุคคลก็เป็นผู้รับจ้างหรือเป็นผู้ว่าจ้างได้ เป็นต้น ดังนั้น เมื่อมาตรา ๑๒๗๔ บัญญัติว่า สัญญาตั้งสมาคมคือสัญญาซึ่ง “บุคคลหลายคน” ตกลงเข้ากันนั้น คำว่า “บุคคล” ในมาตรา ๑๒๗๔ นี้จึงหมายความว่ารวมถึงบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลด้วย การที่กฎหมายใช้คำว่า “คน” ต่อท้ายคำว่า “บุคคล” นั้น คำว่า “คน” ในที่นี้ก็เป็นเพียงลักษณะนามของคำว่า “บุคคล” นั่นเอง โดยแทนที่จะใช้คำว่า “บุคคลหลายคน” ก็ใช้คำว่า “บุคคลหลายคน” แทน ดังนั้น ตามกรณีนี้หรือนี้ นิติบุคคลจึงเป็นสมาชิกของสมาคมได้

อย่างไรก็ตาม แม้นิติบุคคลจะเป็นสมาชิกของสมาคมได้ แต่ก็มีข้อจำกัดบางประการ เช่น ตามมาตรา ๖๙^๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่บัญญัติว่านิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ต้องตามบทบัญญัติทั้งปวงแห่งกฎหมาย ภายในขอบวัตถุประสงค์ของตน ตั้งมีกำหนดไว้ในข้อบังคับ หรือตราสารจัดตั้ง ฉะนั้น การที่นิติบุคคลจะเป็นสมาชิกของสมาคมจึงต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๖๙ นี้ด้วย

ส่วนคณะบุคคล สถาบัน หน่วยงานหรือองค์การที่ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลนั้นมี

^๓ มาตรา ๑๐๙๖ อันว่าบริษัทจำกัดนั้น คือบริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่า ๆ กันโดยมีผู้ถือหุ้นไม่ถึงหนึ่งร้อยคนรวมทั้งนิติบุคคล (ถ้ามี) และผู้ถือหุ้นดังกล่าวต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ

ในการนับจำนวนผู้ถือหุ้นตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปถือหุ้นเดียวรวมกันให้นับเป็นผู้ถือหุ้นหนึ่งคน

^๔ มาตรา ๕๓๗ อันว่าเช่าทรัพย์สิน คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้ให้เช่า ตกลงให้บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าผู้เช่าได้ใช้หรือได้รับประโยชน์ในทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่งชั่วระยะเวลาอันมีจำกัดและผู้เช่าตกลงจะให้ค่าเช่าเพื่อการนั้น

^๕ มาตรา ๕๘๗ อันว่าจ้างทำของนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้รับจ้าง ตกลงรับจะทำการงานสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนสำเร็จให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าผู้ว่าจ้าง และผู้ว่าจ้างตกลงจะให้สินจ้างเพื่อผลสำเร็จแห่งการที่ทำนั้น

^๖ มาตรา ๖๙ นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ต้องตามบทบัญญัติทั้งปวงแห่งกฎหมายภายในขอบวัตถุประสงค์ของตนตั้งมีกำหนดไว้ในข้อบังคับ หรือตราสารจัดตั้ง

ความเห็นว่ คณะบุคคล สถาบัน หน่วยงานหรือองค์การที่ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลดังกล่าวไม่เป็น
“บุคคล” ตามกฎหมาย จึงเป็นสมาชิกของสมาคมไม่ได้

โดยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงมีความเห็นว่ นิติบุคคลเป็นสมาชิกของสมาคมได้
แต่คณะบุคคล สถาบัน หน่วยงานหรือองค์การที่ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล เป็นสมาชิกของสมาคม
ไม่ได้

(ลงชื่อ) อมร จันทรสมบูรณ์

(นายอมร จันทรสมบูรณ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มิถุนายน ๒๕๒๙